

[Начало](#) > ... > [Съдебни Процедури](#) > [Граждански Дела](#) > [Събиране На Доказателства](#) > [Germany](#)

Събиране на доказателства

 Германия

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Тежест на доказване

1.1 Какви са правилата във връзка с тежестта на доказване?

По принцип в гражданското производство всяка страна носи тежестта на доказване за фактите в нейна полза, отнасящи се до условията на дадена правна норма. Поради това разпределението на тежестта на доказване често се основава на разпоредбите на материалното гражданско право, като Гражданския кодекс (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB); в тези разпоредби се съдържат основанията за претенциите, спомагателни норми, възможностите за правна защита и други възражения. Ако е изпълнен правен принцип, който приписва факти като правна последица на иск (например: член 433 от Гражданския кодекс относно сключването на договор за продажба), и съответно е породена някаква претенция (например, право да се получи покупната цена), обикновено страната, в чиято полза тя е възникнала, трябва да изложи тези факти (принцип на представяне на доказателства) и да ги докаже, ако насрещната страна ги оспори. От друга страна, насрещната страна трябва да заяви и да докаже евентуалните си насрещни права или възражения (например изпълнение на задължение). Ако след разглеждането на всички процесуално допустими доказателства все още съществува съмнение относно съществен факт, трябва да се вземе решение за това върху кого пада тежестта на доказване. Страната, която според правилата за тежестта на доказване трябва да предостави доказателства за спорния факт, губи делото, ако не успее да докаже твърденията си.

1.2 Съществуват ли правила, които освобождават някои факти от необходимостта да бъдат доказвани? В кои случаи? Възможно ли е да се обори определена правна презумпция чрез представяне на доказателства?

В германското право се предвиждат различни форми на облекчаване на тежестта на доказване, като може да се стигне и до обръщане на тежестта на доказване. По-специално:

1. Обръщане на тежестта на доказване

В гражданското производство се говори за обръщане на тежестта на доказване, когато основното правило, че всяка страна трябва да докаже фактите в своя полза, е обърнато. В резултат на обръщането на тежестта на доказване насрещната страна трябва да обори факт, който е в полза на другата страна. Например в член 477 от Гражданския кодекс се съдържа клауза относно обръщането на тежестта на доказване в правото във връзка с продажбите. Първото изречение от член 477, параграф 1 от Гражданския кодекс гласи следното: „Ако в рамките на една година след датата на преминаване на риска стане очевидно, че състоянието на вещите противоречи на изискванията на член 434 или член 475b от Гражданския кодекс, се предполага, че при преминаване на риска вещта вече е била дефектна, освен ако тази презумпция е несъвместима с естеството на вещта или на дефекта. [...]“ В този случай купувачът не трябва да доказва, че към момента на доставката дефектът вече е съществувал, а тежестта пада върху продавача, който трябва да докаже, че към онзи момент не е съществувал дефект.

2. Облекчаване на тежестта на доказване

а) За законова презумпция (gesetzliche Vermutung) се говори, когато законът предвижда, че при наличието на определени обстоятелства (хипотеза/основа за презумпция) се предполага, че са налице

определени други обстоятелства, както и че последните трябва да се приемат като основа за извършването на правната преценка. Законите презумпции облекчават тежестта на доказване за една от страните, която трябва да представи и докаже само фактите, съставляващи хипотезата на презумпцията. Съгласно член 292 от Гражданския процесуален кодекс (Zivilprozessordnung, ZPO) е допустимо презумпцията да бъде оборена. Законите презумпции могат да се отнасят за факти — например презумпцията, че ипотечен сертификат е бил прехвърлен на кредитора, ако се намира в негово владение (член 1117, параграф 3 от Гражданския кодекс). Презумпциите могат да се отнасят и до права — например презумпцията, че притежателят на удостоверение за наследници има статут на наследник (член 2365 от Гражданския кодекс).

б) Фактическа презумпция (*tatsächliche Vermutung*) е налице, ако — въз основа на собствения си опит или опита на вещите лица — съдът може да стигне до заключение за недоказани факти въз основа на факти, които са доказани (*Косвени доказателства*). Например косвено доказателство, че температурата в даден момент е била много над 0°C, може да доведе до заключение, въз основа на общия житейски опит, че по това време конкретно лице не би могло да се подхлъзне поради образувала се поледица. Насрещната страна може да оспори презумпцията чрез факти, които хвърлят сериозно съмнение върху това дали явлението наистина е било типично в нормалния ход на събитията.

3. Съдебната практика все по-често определя тежестта на доказване въз основа на съображения за справедливост и балансирано претегляне на интересите в зависимост от вида на риска. Най-важните примери са следните:

- Отговорност за вреди от стоки (съгласно член 823, параграф 1 от Гражданския кодекс)
Тежестта на доказване, че даден продукт е дефектен, че са били нарушени законови права, както и че има причинно-следствена връзка между двете, се носи от увреденото лице. От друга страна, производителят носи тежестта на доказване за това, че е спазил възложените му задължения по отношение на организацията, предоставянето на инструкции, наблюдението след пускането на пазара и предотвратяването на опасности, и следователно, че не може да му бъде приписана никаква вина.

- Задължения за информиране и съветване
Ако не са изпълнени специфичните договорни или преддоговорни задължения за информиране и съветване, извършилата нарушението страна носи тежестта на доказване, че вредата би настъпила дори ако всички тези задължения са били изпълнени. Има презумпция, че увреденото лице е действало в съответствие с предоставената информация.

1.3 До каква степен съдът трябва да е убеден в даден факт, за да го използва за обосноваване на решението си?

С член 286 от Гражданския процесуален кодекс е уреден основният принцип на гражданското процесуално право за свобода при преценката на доказателствата (*Freiheit der Beweiswürdigung*). Съгласно този принцип съдът трябва свободно да вземе решение за истинността или неистинността на твърдените факти, вземайки под внимание всички доказателства, представени в производството, и изведените от всяко доказателство заключения.

Само преобладаваща или висока степен на вероятност не е достатъчна, за да се докаже даден факт, но от друга страна, не е необходимо всички съмнения да бъдат изключени. Трябва да има степен на сигурност, която на практика да е достатъчна и която да разсее всички оставащи съмнения, без непременно да ги изключва напълно.

По отношение на необходимата степен на доказване съществува изключение в случаите, когато законът приема, че *prima facie* доказателства са достатъчни (например в случай на временни мерки). Дадено твърдение е вярно на пръв поглед, ако е вероятно то да е правилно. При представяне на *prima facie* доказателство, страните не са задължени да следват стриктно правилата за доказване (свидетели, документи, проверка от съда, становища на вещи лица или разпит на страните). Например допустима е и клетвена декларация (член 294 от Гражданския процесуален кодекс).

2 Събиране на доказателства

2.1 За събирането на доказателства винаги ли е необходимо искане от страна по делото или в някои случаи съдията може да събере доказателства по собствена инициатива?

Принципът в гражданското производство е, че фактите и съответните доказателства трябва да бъдат представени единствено от страните. Съдът не може сам да установява фактите, въз основа на които да

постанови своето решение. Съдът има преди всичко задължението да информира и съветва съгласно член 139 от Гражданския процесуален кодекс.

В някои случаи, по изключение от принципа за представяне на доказателствата от страните, съдът може по своя инициатива да събере доказателства, но той трябва да го направи с оглед на добре обоснованото представяне на делото от страните и не може да иска сам да разследва фактите.

Следователно по своя инициатива съдът може да разпорежда извършване на проверки, изготвяне на доклади и изслушване на вещи лица (член 144 от Гражданския процесуален кодекс), представяне на документи (член 142) и допълнителен разпит на дадена страна (член 448). Дадена страна може да бъде разпитвана и по инициатива на съда (член 448). Трябва да има обаче известна степен на първоначална вероятност фактът да бъде доказан.

В охранителни производства (като дела за настояничество/попечителство и наследство) и при семейноправни въпроси (като дела за упражняване на родителски права върху дете и за произход), които не са спорове (не се уреждат от правото на доказване съгласно Гражданския процесуален кодекс), се прилага принципът на служебно разследване (член 26 от Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG). Това означава, че съдът трябва да установи по собствена инициатива фактите, които са от значение за решаването на делото, и да събере необходимите доказателства в подходяща форма и по своя преценка. В това отношение съдът не е обвързан от исканията на страните. При брачни дела (като бракоразводно производство) и по семейноправни въпроси (като някои производства за издръжка) се прилагат различни правила (член 113 от закона).

2.2 Какво следва, след като събирането на доказателства по искане на страна по делото бъде допуснато?

Формални доказателства:

Според Гражданския процесуален кодекс, когато фактите се оспорват от страните, се разпорежда формална процедура по събиране на доказателства, която позволява събирането на доказателства чрез следните доказателствени средства: показания на вещи лица, визуална проверка от съда, документи, свидетелски показания и разпит на страните (вж. по-долу). След като дадена страна е предложила доказателства, съдът разпорежда събирането на доказателства относно фактите, които трябва да бъдат доказани. Това обикновено се извършва без специфични формалности по време на съдебното заседание или чрез заповед за събиране на доказателства по член 358 от Гражданския процесуален кодекс. Съгласно член 359 от Кодекса заповедта за събиране на доказателства трябва да включва уточняване на спорните факти, във връзка с които се събират доказателствата, определяне на вида на събираните доказателства и посочване на имената на свидетелите и вещите лица, които трябва да бъдат разпитани, или на страната, която трябва да бъде разпитана, както и уточняване коя от страните се позовава на доказателствата.

Доказателства се събират в съответствие с приложимите правни разпоредби (членове 355—484 от Гражданския процесуален кодекс). По специално трябва да се спазват и принципите, че доказателствата следва да се събират пряко (член 355) и че страните могат да присъстват (член 357). Първият от тези принципи гласи, че доказателствата трябва да бъдат представени пред самия съд, разглеждащ делото по същество, тъй като това е съдът, който трябва да прецени доказателствата. Изключения се прилагат единствено когато, в съответствие със закона, отговорността за събирането на доказателствата може да се прехвърли на някого от членовете на съда, разглеждащ делото по същество (член 361 от Гражданския процесуален кодекс), или на друг съд (член 362). По силата на принципа, че страните могат да присъстват, страните имат право да присъстват по време на изслушването на свидетелите, а също така имат право да разпитват свидетелите (член 397). Съгласно член 285 от Гражданския процесуален кодекс резултатите от доказателствата се обсъждат по време на устното производство. Съгласно член 286 от Кодекса съдът трябва да установи фактите въз основа на цялото съдържание на производството, включително събраните доказателства; по този начин той разполага със свобода при преценка на доказателствата.

Неформално събиране на доказателства:

За разлика от формалните доказателства, неформалното събиране на доказателства позволява фактите да бъдат установени чрез всички доказателствени средства, които съдът счита за необходими, и може да се извършва до голяма степен без формални изисквания. Съгласно член 284 от Гражданския процесуален кодекс неформалното събиране на доказателства в гражданското производство е допустимо единствено ако страните са дали съгласието си.

Аквопроизводство по Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства не се изисква събирането на формални доказателства по закон, съдът може да събере доказателствата формално или неформално, за да се убеди във фактите (член 29 и член 30 от Закона). Страните могат да предоставят евентуални доказателства на съда, но съдът сам решава по своя преценка относно необходимостта и обхвата на събирането на доказателства и естеството на събирането на доказателства.

2.3 В кои случаи съдът може да отхвърли искане на страна по делото за събиране на доказателства?

Молба за допускане на доказателства може да бъде отхвърлена въз основа на процесуални основания или съгласно правилата, уреждащи събирането на доказателствата, ако:

- фактите не трябва се доказват с доказателства, т.е. фактите вече са били доказани или са очевидни, или са безспорни;
- фактите не са съществени, т.е. не могат да повлияят по какъвто и да било начин върху решението;
- доказателствата не са подходящи за доказване на твърдението (това не се случва често, тъй като доказателствата не могат да бъдат преценени, преди да бъдат събрани);
- доказателствата не могат да бъдат събрани;
- доказателствата са недопустими, например в резултат на необосновано твърдение за злоупотреба с процес или противоречащо задължение за неразкриване на самоличността на свидетел (освен когато са освободени от това задължение);
- събирането на доказателства става по преценка на съда, например при оценка на нанесените вреди в съответствие с член 287 от Гражданския процесуален кодекс;
- в крайна сметка фактът е установен в рамките на друго производство и е обвързващ и за двете страни;
- молбата не е подадена в срок (член 296, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс);
- събирането на доказателства е затруднено от пречка с неопределена продължителност, съответният срок е изтекъл и производството ще бъде забавено поради други причини (член 356 от Гражданския процесуален кодекс).

2.4 Какви са различните видове доказателствени средства?

Петте вида формално събиране на доказателства са:

- Визуална проверка от съда, членове 371—372а от Гражданския процесуален кодекс
Това включва всички видове пряка, физическа проверка от съдията за доказателствени цели. Противно на донякъде подвеждащия термин, който се използва, „Augenschein“, „визуална проверка“, проверката също така може да включва физическа проверка чрез докосване, помириране, изслушване и дегустация. Следователно могат да бъдат включени аудио- и видеозаписи и материални носители за съхранение на данни.
- Свидетелски показания, членове 373—401 от Гражданския процесуален кодекс
Свидетелите могат да дават показания за минали събития, които самите те са наблюдавали. Свидетел може да бъде само лице, което не е страна по спора.
Ако съдът да разбере фактите, свидетелят трябва да притежава специализирани познания, той трябва да се обърне към вещо лице (sachverständiger Zeuge, член 414 от Гражданския процесуален кодекс): пример за това биха били свидетелските показания на лекар по спешна медицинска помощ в случай на телесна повреда, получена в резултат на злополука.
- Показания на вещи лица, членове 402—414 от Гражданския процесуален кодекс
Вещото лице (Sachverständiger) предоставя на съдията специализирани познания, от които последният се нуждае, за да прецени фактите. Вещите лица не установяват самите факти. Очаква се те да дадат своята оценка единствено въз основа на предоставените им факти (Anschlussstatsachen).
Дадено вещо лице може да бъде призовано да представи заключенията си само ако за установяване на самите факти се изискват експертните познания на специалист. Пример за това би могла да бъде диагноза от лекар.
Частно експертно заключение, поръчано от една от страните, може да бъде признато за експертно доказателство само в изключителни случаи и със съгласието и на двете страни.
- Документални доказателства, членове 415—444 от Гражданския процесуален кодекс
Документите по смисъла на Гражданския процесуален кодекс са писмени волеизявления, които са в състояние да предоставят доказателства за спорните изявления на дадена страна. В закона се прави

разграничение между доказателствената сила на публичните документи (член 415, членове 417 и 418 от Кодекса) и на частните документи (член 416).

- Разпит на страните, членове 445—455 от Гражданския процесуален кодекс

Разпитът на страните е допълнителен към другите доказателствени средства и е допустим само за да се представят основните доказателства (член 445, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс). По принцип страната, която е задължена да предостави доказателства, може единствено да подаде молба за разпит на ответната страна (член 445, първо изречение). Освен това страните могат да бъдат подлагани на разпит единствено със съгласието на другата страна или на съда.

От друга страна, при неформалното събиране на доказателства съдът може да събере необходимите доказателства по подходящ начин. За да бъдат събрани доказателства, не е необходимо решение относно доказателства или дата за изслушване на доказателства. Освен официалните доказателствени средства (вж. по-горе), доказателствата могат да включват например получаване на официална информация и доклади от органите, неофициални телефонни или писмени запитвания, използване на звукови- и видеозаписи и записи на данни. Съдът може да използва всякакви възможни средства за придобиване на знания, за да се убеди във фактите; способността му за това е ограничена само в ситуации, в които научното знание и принципите на логиката предполагат, че няма да бъдат получени допълнителни данни или в които определени доказателства трябва да бъдат изключени. При случаи, които са предмет на Закона за производството по семейноправни спорове, и при охранителните производства, резултатите от събирането на доказателства трябва да бъдат включени в протокола (член 29, параграф 3 от Закона).

2.5 Какви са начините за снемане на свидетелски показания и различават ли се те от средствата, използвани за снемане на експертни заключения? Какви са правилата във връзка с представянето на писмени доказателства и експертни заключения/становища на вещи лица?

Всички доказателства имат един и същ статут поради принципа, че съдът разполага със свобода при преценката на доказателствата; няма различия в доказателствената сила. Единствените различия са във вида на процедурата за събиране на доказателства:

Свидетели

Всеки свидетел трябва да бъде разпитан отделно и в отсъствие на свидетелите, които трябва да бъдат изслушани впоследствие (член 394, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс). На свидетели, чиито свидетелски показания си противоречат, може да се направи очна ставка (член 394, параграф 2). Преди да бъдат разпитани, свидетелите биват предупредени, че трябва да казват истината и че впоследствие от тях може да се поиска да положат клетва (член 395, параграф 1). От свидетелите се иска най-напред да представят личните си данни (член 395, параграф 2), след което се разпитват по предмета на делото (член 396). Съдът се стреми да гарантира, че техните свидетелски показания се отнасят само до предмета, по който са били разпитвани. Съдът също така отправя допълнителни въпроси към свидетелите за изясняване на някои аспекти или за да се гарантира, че свидетелските показания са пълни.

Страните имат право да присъстват по време на разпита на свидетелите и да им задават въпроси. Обикновено в производства, в които е задължително представителството от адвокат, страните имат право единствено да представят въпросите, които да бъдат поставени на свидетелите, докато правният съветник може да разпитва свидетелите пряко (член 397).

Правилата, уреждащи разпита на свидетелите, се прилагат по отношение на доказателства, предоставени от вещи лица и при разпита на самите страни (членове 402 и 451).

Документи

По принцип документалните доказателства се представят чрез представяне на документа. Ако страната, представила доказателствата, не притежава въпросния документ, но той е притежание на ответната страна или на трета страна, страната, представяща доказателствата, може да поиска от ответната страна или от третата страна да се изиска да представи документа (член 421 и член 428 от Гражданския процесуален кодекс). Задължението за представяне на документи е изискване на гражданското право и се прилага, когато лицето, представящо доказателствата, има право да изисква от ответната страна или от трета страна да предаде или да представи документ (член 422). Трябва да има *prima facie* основания, че това задължение се прилага в случая (член 424, параграф 5, второ изречение). Писмените експертни заключения или становища са документи по смисъла на Гражданския процесуален кодекс.

2.6 Има ли доказателствени средства, които се ползват с по-голяма доказателствена сила от други?

По принцип не е задължително. Съгласно принципа, че съдът разполага със свобода при преценката на доказателствата в съответствие с член 286 от Гражданския процесуален кодекс, всички доказателства имат един и същ статут. Всички събрани доказателства предоставят основа за преценката, която съдът трябва да направи. Само при изключителни случаи съдиите трябва да спазват определени обвързващи правила относно доказването: примерите включват тези, прилагани по отношение на доказателствената сила на протокола от производството съгласно член 165 от Гражданския процесуален кодекс или на съдебното решение съгласно член 314, или на други документи съгласно членове 415—418

2.7 За доказването на определени факти, задължително ли е използването на определени доказателствени средства?

Не, по принцип в Гражданския процесуален кодекс не се предвиждат никакви задължителни доказателствени средства за доказване на конкретни факти.

Съществуват изключения при определени видове производства. По производства, свързани с нотариални актове или менителници, доказателствата за установяване на фактите, на които се основава искът, могат да се представят единствено под формата на документи, а доказателствата за всички други факти — само под формата на документи или чрез разпит на страните (член 592 и следващите от Кодекса).

По отношение на някои производства, включващи задълбочена намеса от гледна точка на основните права, в закона се предвижда задължителното представяне на експертно становище, например преди да се назначи попечител или преди мярка за принудително поемане на задължения (членове 280 и 312 от Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства).

2.8 По закон свидетелите длъжни ли са да дадат показания?

Всички свидетели, които попадат под юрисдикцията на германските съдилища и са редовно призовани, са длъжни да присъстват на съдебни заседания, да дават показания и да полагат клетва.

Задължението на свидетеля да дава показания включва също така задължението да провери какво му е известно въз основа на документите и да опресни паметта си (член 378 от Гражданския процесуален кодекс). Свидетелите не са длъжни да се интересуват от факти, за които не са наясно.

2.9 В кои случаи те могат да откажат да свидетелстват?

В Гражданския процесуален кодекс се прави разграничение между правото на свидетелите да запазят мълчание по лични причини (член 383 от Гражданския процесуален кодекс) и по съображения от материално естество (член 84). Правото на свидетеля да откаже да дава показания съгласно член 383 от Гражданския процесуален кодекс се основава на семейните връзки на свидетеля или задължението за професионална етика. Неговата цел е да се избегнат конфликти на интереси.

Правото на свидетеля да запази мълчание по лични причини се прилага по отношение на сгодени лица (№ 1), съпрузи (№ 2) и страни в граждански съюз (№ 2а) за времето на техния брак или граждански съюз и дори след приключването му. Всяко лице, което е или е било пряко свързано с дадена страна, или по кръвна линия или с брак, или което е или е било свързано по сребрена линия от трета степен, или което е или е било свързано по сребрена линия с брак от втора степен, не може да бъде задължено да дава показания (№ 3). „Родство по сребрена линия“ означава лица, които нямат пряка връзка, но произхождащи от едно и също трето лице. Степента на кръвна връзка или връзка въз основа на брак се определя от броя на междинните раждания.

Съгласно член 383, параграф 1, № 4 от Кодекса духовници, лица, които участват или са участвали професионално в подготовката, производството или разпространението на периодични издания или радио- и телевизионни програми (№ 5), и лица, които поради своята служба, длъжност или професия разполагат с информация, която им е била доверена и която не може да бъде разгласявана поради характера си или по силата на законова разпоредба (№ 6), не са длъжни да свидетелстват.

Правото на свидетелите да отказват да дават показания поради професионални причини обхваща цялата посочена по-горе информация, известна на лицата по силата на тяхното особено положение. От друга страна, правото на свидетел да не дава показания съгласно член 384 от Гражданския процесуален кодекс има за цел да защити свидетелите от вредни за тях последици в резултат на

даването на показания. Тази разпоредба им дава само правото да не отговарят на конкретни въпроси, но не им дава право да откажат да свидетелстват напълно.

Правото да не се дават показания съгласно член 384 се прилага, когато отговарянето на даден въпрос би довело до преки финансови вреди за свидетеля или за лице, с което той има семейна връзка, посочена в член 383 от Кодекса (№ 1), или би го опозорило или изложило на риск от наказателно или административно преследване (№ 2). Свидетелите не трябва да отговарят на въпроси, ако това ще ги задължи да разкрият търговска или бизнес тайна (№ 3).

В член 385 от Гражданския процесуален кодекс се определят редица изключения от посоченото право на свидетелите да не дават показания. От особено значение е член 385, параграф 2, който освобождава духовници и лица, които не са задължени да свидетелстват съгласно материалното право в съответствие с член 383, параграф 1, № 6, от задължението им да запазят мълчание и следователно възстановява задължението им да свидетелстват.

2.10 Може ли лице, което откаже да свидетелства, да бъде санкционирано или принудено да даде показания?

Да. Ако редовно призван свидетел не се яви, съдът ще наложи административна глоба съгласно член 380, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс, а ако тя не бъде платена, ще наложи наказание лишаване от свобода. Глобата е от 5 EUR до 1000 EUR (член 6, параграф 1 от Въвеждащия закон към Наказателния кодекс (Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch), а наказанието лишаване от свобода е от един ден до шест седмици (член 6, параграф 2 от същия закон). Свидетелите също така са задължени да платят разходите, възникнали вследствие на неявяването им.

Свидетел, който не се яви за втори път, може да бъде принудително доведен за съдебното заседание съгласно член 380, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс, както и да понесе административно наказание. Тези мерки няма да бъдат изпълнени, ако свидетелят представи своевременно адекватно обяснение за своето отсъствие. Ако такова обяснение не бъде получено своевременно, свидетелят ще трябва да докаже, че не носи отговорност за забавянето (член 381 от Кодекса).

Ако свидетел откаже да даде показания или да положи клетва, без да даде обяснение за това, или обяснението му е такова, че в крайна сметка е обявено за неуместно, могат да се приложат същите мерки съгласно член 390, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс като тези, които се прилагат по отношение на свидетел, който не се е явил, без да даде обяснение. Ако даден свидетел откаже да даде показания за втори път, той може, по подадено искане, да бъде задържан с цел да бъде принуден да свидетелства, но само за периода на текущия процес (член 390, параграф 2 от Кодекса).

2.11 Има ли категории лица, от които не може да бъдат снети показания?

Не, няма общо правило за лишаване на дадено лице от правото да бъде свидетел. Свидетел може да бъде всяко лице, което е достатъчно зряло, за да извършва фактически наблюдения, да разбира въпроси, свързани с тях, и да им отговаря, независимо от своята възраст или способност да участва в правни действия.

Нямат специални правила за лица, които преди това са били наказвани за умишлено предоставяне на неверни твърдения или за лъжесвидетелстване.

Лице, което е пряко свързано с производството като страна или процесуален представител на страна, не може обаче да бъде свидетел. Съществува изключение за съвместни страни във връзка с факти, които са свързани изключително с други съвместни страни. При определени обстоятелства даден представител може да бъде свидетел, ако предметът на разпита е извън обхвата на съответната институция. Регистрираният представител може например да свидетелства във връзка с факти, които нямат връзка със задълженията му по производството, по което представляваното от него лице е страна.

Съответният момент, в който дадено лице трябва да отговаря на изискванията, за да се яви като свидетел, винаги е моментът, когато лицето трябва да бъде изслушано.

2.12 Каква е ролята на съдията и страните при разпита на свидетел? При какви обстоятелства свидетел може да бъде разпитан чрез използването на видеоконферентна връзка или други технически средства?

Свидетелите се разпитват от съдията или от съдиите. Разпитът на свидетелите може да бъде възложен на един от членовете на съда, разглеждащ делото по същество, или на друг съд, ако от самото начало

може по-специално да се предположи, че съдът, разглеждащ делото по същество, ще бъде в състояние да прецени по подходящ начин резултата от събраните доказателства дори без пряко впечатление от хода на събирането на доказателства.

Всеки свидетел трябва да бъде разпитан отделно и в отсъствие на свидетелите, които трябва да бъдат изслушани впоследствие (член 394, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс). На свидетели, чиито свидетелски показания си противоречат, може да се направи очна ставка (член 394, параграф 2). Страните имат право да присъстват по време на разпита на свидетелите и да им задават въпроси. Обикновено в производства, в които е задължително представителството от адвокат, страните имат право единствено да представят въпросите, които да бъдат поставени на свидетелите, докато правният съветник може да разпитва свидетелите пряко (член 397). Свидетелите могат да бъдат изслушани чрез видеоконферентна връзка, ако съдът позволи това по молба (само) на една от страните, член 128а, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс.

3 Преценка на доказателствата

3.1 Набавянето на доказателства по незаконосъобразен начин от страна по делото ограничава ли съда да ги вземе предвид при постановяването на решение?

По принцип в гражданското производство не съществува законодателство, което да забранява на съда да взема под внимание определени доказателства. Единственото изключение е това, че съдът не може да взема предвид съдебни решения, които са били заличени или които трябва да бъдат заличени от Федералния централен регистър (член 51 от Закона, уреждащ Федералния централен регистър (Bundeszentralregistergesetz)).

На съда обаче може да бъде забранено да взема предвид доказателствата в гражданското производство съгласно съдебната практика на Федералния конституционен съд (Bundesverfassungsgericht), ако е налице незаконна намеса в конституционнозащитените основни установени принципи на страната, оспорваща доказателствата — по-специално човешкото достойнство и общите лични права — което не е оправдано по изключение. Необходимо е да се претеглят ползите и интересите, като се вземат предвид всички обстоятелства в отделния случай.

Например съгласно съдебната практика съдът не може като цяло да разглежда доказателства, събрани чрез тайни звукозаписи, използването на минипредаватели, насочени микрофони или интеркоми за подслушване на разговори и използването на доказателства от незаконно получени лични записи, като например дневници или лични писма.

Във всички тези случаи обаче, въз основа на всеки конкретен случай, може да бъде решено, че по изключение има балансиращи права, които оправдават допускането на доказателства, които не са събрани по допустимия от закона начин — винаги при условие, че това не накърнява същината на личния живот.

Въпросът дали дадено доказателство трябва да бъде изключено в резултат на нарушението на процесуално правило, трябва да бъде решено конкретно за всяко такова правило. Недостатъците, които засягат производството и начина на провеждане на съдебното заседание, могат все пак да бъдат отстранени съгласно член 295, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс. Разпитът на дадена страна като свидетел например е процедурен недостатък, който може да бъде избегнат, т.е. доказателствата могат да бъдат използвани, ако страните се откажат от позоваване на правилото или не са повдигнали възражение срещу грешката до приключване на следващото заседание.

Непредоставянето на информация за правото на свидетеля да откаже да дава показания също може да бъде коригирано от съда съгласно член 295, параграф 1 от Кодекса.

Спазването на правилата в полза на обществения интерес обаче не може да бъде отменено (член 295, параграф 2). Примерите включват всички въпроси, които трябва да бъдат разгледани от съда по негова инициатива, като например изискванията за производството, допустимостта на обжалване, както и лишаване на определени лица от правото да бъдат съдии.

3.2 Показанията на страна по делото смятат ли се за доказателство?

Както вече беше обяснено в точка 2.4, при определени обстоятелства разпитът на страните може да се приеме като доказателство. Тежестта, която се придава на такова доказателство, се определя по преценка на съда (член 286 от Гражданския процесуален кодекс).

4 Определила ли е тази държава членка в съответствие с член 2, параграф 1 от Регламента относно събирането на доказателства други органи, които са компетентни да събират доказателства за целите на съдебно производство по граждански или търговски въпроси съгласно Регламента? Ако отговорът е „да“, в какви производства тези органи са компетентни да събират доказателства? Могат ли те само да поискат събиране на доказателства или също така да съдействат при събирането на доказателства въз основа на искане от друга държава членка? Вж. също уведомлението по член 2, параграф 1 от Регламента относно събирането на доказателства

Не.

■ Последна актуализация: 14/01/2026

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.